

**ÖN LİSANS DÜZEYİNDE TURİZM EĞİTİMİ ALAN ÖĞRENCİLERİN
KARİYERE YÖNELİK ALGILARI: SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
ÖRNEĞİ**

**PERCEPTIONS OF PRE-UNDERGRADUATE LEVEL TOURISM STUDENTS'
TOWARDS CAREER: THE CASE OF SULEYMAN DEMİREL UNIVERSITY**

Murat ÇUHADAR¹, İbrahim ÇETİNTÜRK²

Öz

Bu çalışmada ön lisans düzeyinde turizm eğitimi almakta olan üniversite öğrencilerinin, turizm sektöründe kariyere yönelik algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada veri toplama tekniği olarak anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında, Süleyman Demirel Üniversitesi bünyesindeki Meslek Yüksekokullarındaki, Turizm ve Otel İşletmeciliği ve Aşçılık programlarında 2014-2015 akademik yılında öğrenim gören 312 öğrenciye anket uygulaması gerçekleştirilmiştir. Elde edilen verilerin analizi, frekans analizleri, Mann-Whitney U ve Kruskall-Wallis testleri ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre öğrencilerin büyük bir kısmının turizm sektörüne yönelik olumlu bir tutum içerisinde oldukları saptanmıştır. Öğrenim gördükleri program ilk tercihi olan öğrencilerin kariyere yönelik algılarının daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu ve geleceğe yönelik kariyer algılarının diğer öğrencilere göre olumlu olduğu görülmüştür. Ayrıca aşçılık programı öğrencilerinin kariyere yönelik algılarının, Turizm Ve Otel İşletmeciliği programı öğrencilerine göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Ön lisans, Turizm Eğitimi, Kariyer, Algı, Meslek Yüksekokulu.

Abstract

The main purpose of this study is to determine Pre-undergraduate level students' perceptions towards career in tourism sector attending Vocational High Schools in Suleyman Demirel University. In this study, survey method was used to collect data. To this end, a survey was applied to the 312 students who attend at Tourism and Hotel Management and Culinary Arts departments in 2014-2015 academic year. In this study, descriptive statistics, Mann-Whitney U and Kruskall-Wallis analyses have been utilized in data analysis. According to research findings, it is determined that most of the students have a positive attitude towards working in the tourism sector. It is also seen that the average number of the students whose first choice is heir current program, have more positive career

¹ Doç.Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, İ.İ.B.F., Turizm İşletmeciliği Bölümü, muratcuhadar@sdu.edu.tr

² Yrd.Doç.Dr. Çankırı Karatekin Üniversitesi, İ.İ.B.F., Uluslararası Yönetim Bölümü, icetinturk32@gmail.com

perception than the others. Besides, it is found that Culinary Arts department students have higher career perception than the ones who study at Tourism and Hotel Management Department.

Keywords: *Pre-undergraduate level, Tourism Education, Career, Vocational High School, Perception.*

1. GİRİŞ

Türkiye’de turizm sektörü hızlı bir şekilde büyümekte ve istihdamın doğrudan ve dolaylı önemli bir kaynağını oluşturmaktadır. Ülke/bölge ekonomisine sağladığı katkılar ile gelecekte gelişme potansiyeli en fazla olan sektörden birisini oluşturmaktadır. Turizm sektörü konaklama işletmeleri, yiyecek içecek işletmeleri ve seyahat acenteleri ile milyonlarca kişi için doğrudan istihdam ve iş olanağı sağlamaktadır. Uluslararası düzeyde çalışan her 16 kişiden yaklaşık birisi turizm sektöründe istihdam edilmektedir (Usta, 2014: 52). Turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmeler açısından, müşterileri için en iyi ve kaliteli hizmetin tasarlanması ve sunumu ile müşteri memnuniyetini en üst seviyelere çıkarmak, bu sayede sektördeki diğer işletmeler karşısında rekabet avantajı elde etmek önem kazanmaktadır. Turizm sektörünün işgücü yoğun bir sektör olması nedeniyle müşteri memnuniyetinin büyük ölçüde istihdam edilen işgücünün niteliği ile doğru orantılı olduğunu söylemek mümkündür. Turizm işletmelerinin iş gücünden ekonomik ve sosyal açıdan yararlanması, iş gücünün istenilen düzeyde ve yeterli bir mesleki eğitim almış olması ile ilişkilidir (Emir, Pelit ve Arslan, 2010). Eğitim, yaşamın her anını etkileyen; iş hayatı ve statü için de önemli olan bir süreçtir (Barrows ve Powers, 2009). Mesleki turizm eğitimi; turizm sektöründeki işletmelerin ihtiyaç duydukları teorik ve pratik bilgiye ve beceriye sahip personeli yetiştirmeyi, personelin işlerini daha iyi yapabilmeleri için gereken bilgi ve beceriyi sistematik bir şekilde kazandırmayı sağlayan bir süreçtir (Aymankey ve Aymankey, 2002). Mesleki eğitimin önemli bir basamağı olan meslek yüksekokulları, turizm sektörünün ihtiyaç duyduğu nitelikli işgücünün yetiştirilmesinde önemli bir görev üstlenmektedir.

Turizm sektörünün gelişimi yeni istihdam olanakları oluşturmasına rağmen, düşük vasıflı ve düşük ücretli meslek grupları içerisinde değerlendirilmesi muhtelif çalışmalarda eleştiri konusu olmuştur. Bugünün öğrencilerinin yarının etkili uygulayıcılarının olması düşünüldüğünde, öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algılarının anlaşılması önem kazanmaktadır (Roney ve Öztin, 2007). Üniversite düzeyinde turizm eğitimi alan öğrencilerin sektördeki kariyer beklentilerini ve tercihlerini anlamak, sektör ve yükseköğretim kurumları için de oldukça önemlidir (Aymankey ve Aymankey 2013: 18). Ayrıca üniversitelerin turizm ve otel işletmeciliği bölümünden mezun olan öğrencilerin turizm sektöründe istihdamı her geçen yıl artış göstermekte ve bu durum turizm sektörünün gelişimi açısından son derece önem arz etmektedir (Güzel vd. 2014: 177). Turizm işletmelerinin, turizm eğitimi almış olan personelin istihdamına karşı olumlu tutumu, turizm alanında eğitim gören öğrencilerin sektöre karşı motivasyon düzeyini önemli ölçüde etkilemektedir (Roney ve Öztin, 2007). Bu durum, turizm işletmelerinin memnun, verimli ve sadık iş gücü piyasası oluşturmalarına, işletme performanslarını arttırmalarına ve maliyetlerini azaltmalarına yardımcı olacaktır (Aymankey ve Aymankey 2013: 18). Turizm sektörünün, turizm eğitim kurumlarından mezun personel ihtiyacı varken, bu kurumlardan mezun olan öğrencilerin önemli bir kısmının bu sektörde çalışmaması veya çalışmak istememesi üzerinde durulması gereken önemli bir konu olarak dikkat çekmektedir (Unur, vd., 2004). Bireyler ve örgütler mevcut konumlarını göz önünde

bulundurarak ve eğitim olanaklarından yararlanarak daha fazla gelişmek ve performans düzeylerini yükseltmek isterler (Sabuncuoğlu, 2011: 168). Çalışma yaşamındaki artan rekabet ortamı, daha üstün yeteneklere sahip olan personelin işletmelerde istihdam edilmesine neden olmuştur. Aynı zamanda çalışanları daha fazla düzeyde düzenli, planlı ve disiplinli bir çalışmaya sevk etmiştir. Kariyer, genel olarak iş yaşamı süresince gelinecek pozisyonları ve elde edilebilecek unvanları karşılayan bir kavramdır. Geleneksel anlamda kariyer yaklaşımı, bireyin belli bir çalışma süresi boyunca örgütte gelebileceği hiyerarşik basamakların önceden belli olduğu bir yapıya işaret etmekte ve daha çok bireyin yaşına odaklanmaktadır (Çarıkcı ve Morçin, 2014: 69). Günümüzde örgütsel ve ekonomik yapılanmalardaki değişimle birlikte, geleneksel kariyer anlayışı tartışılan bir konu haline gelmiştir. Bazı yazarlar kariyeri, ilerleme olarak ele almakta ve kişinin bir işletmedeki yaşamı boyunca aldığı terfiler ve yükselmeler olarak tanımlarken, bazıları ise meslek olarak tanımlamaktadır (Çetin vd., 2015: 127). Literatürde kariyer kavramına ilişkin yapılmış çeşitli tanımlar bulunmaktadır. Bu tanımların bazıları şöyle özetlenebilir. Kariyer, kişinin yaşamı süresince kazandığı pozisyonların tümüdür (Bingöl, 2010: 341). Kariyer, bir insanın çalışma hayatı süresince, herhangi bir iş alanında sürekli olarak ilerlemesi, deneyim ve yetenek kazanmasıdır (Tortop vd. 2010: 225). Diğer bir tanıma göre kariyer, yaşam boyu sürecek bir iş silsilesi olarak ifade edilmektedir (Çetin vd., 2015: 127). Birey açısından ise kariyer sözcüğü, bir işe sahip olmanın ötesinde bir anlam taşımaktadır. Buna göre kariyer; daha çok para, sorumluluk, prestij ve mesleki saygınlık elde etmeyi ifade etmektedir. Bir başka anlatımla, bir kariyere sahip olmak bir işe sahip olmaktan farklı bir nitelik taşımaktadır. Bu anlamda kariyer, kişinin başarıma duygusu, karşılaşılabileceği olanaklar, psikolojik ödüller ve daha iyi yaşam biçimi ile ilgilidir (Pelit ve Öztürk, 2010: 209). Yapılan tanımlarda farklılıklar olmakla birlikte, kariyer kavramının içerdiği ortak özellikleri aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür (Saruhan ve Yıldız, 2012: 419, 420):

- Kariyer, çalışanın hayatı boyunca sürekli bir şekilde birbirini takip eden işlerini tanımlar.
- Kariyer, organizasyonda bulunulan pozisyondan bir üst seviyeye yükselmeyi ifade eder.
- Kariyer, çalışanın hayatı boyunca sahip olduğu bilgi, beceri ve tecrübelerin tümünü kapsar.
- Kariyer, çalışanın şimdiye kadar çalıştığı ve ileride çalışmak istediği pozisyona dair bilgi, beceri düzeyini, duygu, istek ve beklentilerini kapsamaktadır.

Mesleki ve teknik eğitimin önemli bir basamağı olan Meslek Yüksekokulları, iş dünyasının ihtiyaç duyduğu nitelikli personellerin yetişmesi noktasında önemli bir yere sahiptir. Bu çalışmada, ön lisans düzeyinde turizm eğitimi almakta olan Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin, turizm sektöründeki kariyere ilişkin algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

2. İLGİLİ ÇALIŞMALAR

Literatürde, Türkiye’de turizm eğitimi alan üniversite öğrencilerinin turizm sektöründe kariyer planlama ve kariyer yapmaya ilişkin algıları ve sektöre bakış açılarının belirlenmesine ve bu bakış açıları ile kişisel değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemeye yönelik (Kuşlivan ve Kuşlivan, 2000; Eren, 2000; Kozak ve Kızıllırmak, 2001; Aymanıkuy ve Aymanıkuy, 2002; Birdir, 2002; Unur vd. 2004; Aksu ve Köksal, 2005; Sarışık, 2007; Pehlivan, 2008; Pelit ve Öztürk, 2010; Baltacı vd. 2012; Güzel vd. 2014) muhtelif çalışmaların olduğu görülmektedir. Ancak yapılan çalışmaların önemli bir bölümünün lisans

düzeyinde eğitim alan Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulları, Turizm Fakülteleri ve Ticaret ve Turizm Fakültesi turizm öğretmenliği öğrencilerine yönelik olarak gerçekleştirildiği dikkat çekmektedir. Ön lisans düzeyinde turizm eğitimi alan üniversite öğrencilerine yönelik çalışmaların (Duman vd., 2006; Dinçer vd. 2013; Çarıkçı ve Morçin, 2014) sınırlı sayıda olduğu söylenebilir. Yapılan çeşitli araştırmalarda, turizm sektöründe kariyer yapma kararı üzerinde etkili olan birçok içsel ve dışsal faktörün varlığı tespit edilmiştir. Bu faktörler arasında; turizm sektörüne olan bağlılık, işe olan ilgi, iş bulma olanağı, kendini geliştirme olanağı, terfi, iş arkadaşları ve yöneticilerle olan ilişkiler, işin saygınlığı veya sosyal statü, fiziksel çalışma koşulları, kişi-sektör uyumu, ücret ve ek gelirler sayılabilir (Özdemir vd., 2005; Kuşluyan ve Kuşluyan, 2000). Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir araştırmada, turizm sektöründe çalışanların makul bir maaş, fazla mesai ücretleri ve ilave bazı haklar ile sektörde çalışmayı istedikleri, bununla birlikte işverenlerinden de hızlı terfilerine olanak sağlamalarını bekledikleri tespit edilmiştir (Kim vd., 2009). Çoğu sektörde olduğu gibi turizm sektöründe de, maaş ve fazla mesai ücretleri, sosyal haklar, çalışma koşulları, eğitim ve mesleki gelişim için fırsat verilmesi gibi faktörlerin çalışanlar açısından önemli olduğunu söylemek mümkündür (Hayes ve Ninemeier, 2009).

Üniversitelerin turizm ile ilgili bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerin, turizm sektöründe kariyer geliştirme imkânlarına yönelik tutum ve algılarını belirlemeye yönelik Türkiye'de yapılan ilk ve en fazla atıf alan çalışma Kuşluyan ve Kuşluyan (2000) tarafından gerçekleştirilmiştir. Yazarlar yaptıkları araştırmada, lisans düzeyinde turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin turizm sektörüne yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla çok boyutlu ve çok maddeli ölçek geliştirmişlerdir. Çalışmada, ölçek geliştirme süreci açıklanmış ve Türkiye'de lisans düzeyinde eğitim gören turizm ve otel işletmeciliği öğrencileri arasından seçilen örneklem ile yeni ölçek sonuçları saptanmıştır. Araştırmada öğrencilerin % 42,5'inin,turizmde çalışma koşulları hakkında yeterli bilgi sahibi oldukları ve genel olarak turizm sektörünün farklı alanlarında çalışan personelin turizm sektörünü olumsuz olarak değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Roney ve Öztin (2000), çalışmalarında üniversite düzeyinde turizm eğitimi almakta olan 450 öğrencinin turizm sektöründe kariyere yönelik algılarını analiz etmişlerdir. Araştırma sonuçları, genel olarak öğrencilerin kariyere yönelik algılarının ne olumlu ne de olumsuz olduğunu göstermiştir. Çalışmada, turizm ile ilgili bir yüksekokulda öğrenim görme isteği, mezuniyet sonrası turizm sektöründe çalışma isteği ve çalışma deneyiminin, turizm sektöründe kariyer imajını şekillendiren önemli faktörlerden olduğu saptanmıştır. Aksu ve Köksal (2005) yapmış oldukları çalışmada, Akdeniz Üniversitesi, Turizm ve Otel İşletmeciliği yüksekokulu öğrencilerinin turizm sektöründen beklentilerini araştırmışlardır. Araştırma sonuçları, genel olarak öğrencilerin turizm sektörüne karşı olumsuz bakış açısına sahip oldukları, bununla birlikte belirgin bazı özelliklere sahip öğrencilerin olumlu algı ve tutumlara da sahip oldukları ortaya çıkarılmıştır. Çalışmada pozitif tutum içerisinde olan öğrencilerin belirgin özellikleri; turizm ve otel işletmeciliği bölümünün tercih sıralamasında ilk üçte yer alması; bölümü isteyerek seçmeleri ve uygulamaya yönelik iş deneyimini Türkiye dışında yapmaları olarak belirtilmiştir. Duman vd. (2006), yükseköğretim ve ortaöğretim düzeyinde turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin, turizm sektörünün çalışma koşullarını algılamaları ve kariyer beklentilerinin karşılaştırmalı bir analizini yapmışlardır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrenciler işin doğasını ve çalışma koşullarını ağır, ücret ve ek gelirleri düşük bulduklarını ifade etmişlerdir. Çalışmada, öğrencilerin turizm işletmelerinde

kariyer beklentilerini etkileyen öncelikli unsurlar olarak, kişi-sektör uyumu, terfi imkânları ve sosyal statü olarak saptanmıştır. Türkiye ve dünyanın çeşitli ülkelerinde yapılan çalışmalar, turizm eğitimi alan öğrencilerin önemli bir bölümünün, eğitimlerinin bitiminden sonra turizm sektöründe çalışma konusunda istekli olmadıklarını; benzer şekilde turizm sektöründe çalışmaya başladıktan belirli bir süre sonra sektörden ayrıldıklarını ortaya çıkarmıştır (Duman vd. 2006: 52; Baltacı vd. 2012: 18). Turizm eğitimi almış bireyler, çalışma koşullarının ağırlığı, ücretlerin yetersizliği, uzun çalışma koşulları vb. nedenlerden yakınıp, turizm sektörüne ya hiç girmemekte ya da bir süre çalışıp sektörden ayrılmaktadırlar (Kışoğlu ve Çakırlı, 2012: 168). Örneğin, Kuşluyan ve Kuşluyan (2000) tarafından lisans düzeyinde turizm eğitimi alan öğrenciler üzerinde yapılan bir araştırmada, öğrencilerin %33'ünün sektörde çalışmayı düşünmediği ve yalnızca yarısının mesleki geleceklerini turizm sektöründe gördükleri tespit edilmiştir. Benzer bulgular Richardson (2008) yaptığı araştırmada da ortaya çıkarılmıştır. Yazar, Avustralya'da lisans düzeyinde turizm ve konaklama işletmeciliği bölümü öğrencilerinin kariyer tercihinde turizm sektörüne yönelik tutum ve algılarını araştırmıştır. Araştırma bulgularına göre, öğrencilerin % 50'den fazlasının sektör dışında kariyer yapma niyetinde olduklarını; sektör deneyimi olan öğrencilerin % 43,6'sı ise mezuniyet sonrası turizm sektöründe çalışmak istemediğini ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğrenciler bu sonuca ulaşılmasının asıl nedeninin iş deneyimi olduğunu ifade etmişlerdir. Chuang ve Jenkins (2010), Amerika Birleşik Devletleri'nde 360 öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada, katılımcıların konaklama işletmelerinde kariyer yapmak istemelerinin temel nedenlerinin, mesleğin sosyal getirilerinden ve eğlenceli yapısından kaynaklandığını; buna karşın iş güvenliği ve gelir gibi nedenlerin olumsuz etki eden unsurlar olduğu sonucuna varmışlardır. Richardson ve Butler (2012) tarafından Malezya'da turizm eğitim gören öğrenciler ile yapılan araştırmada, öğrencilerin turizmde kariyer yapma beklentilerinin olmadığı ve 'aşırı iş yükü', 'düşük maaş', 'güvenilir maddi gelecek' gibi olumsuz faktörlerin etkisiyle turizm sektörünün kariyer açısından olumsuz bir bakış açısına sahip oldukları tespit edilmiştir. Aymankuy ve Aymankuy (2013), lisans düzeyinde turizm eğitimi almakta olan öğrencilerin turizm sektörüne yönelik kariyer beklentilerini tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada, öğrencilerin turizm sektörüne yönelik kariyer beklentileri ile ilgili değerlendirmelerinde, mezuniyet sonrası sektörde çalışmayı düşündükleri fakat sektörün uzun süre çalışmak için uygun olmadığı düşüncesine sahip olduklarını tespit etmişlerdir.

Üniversitelerde turizm öğrenimi gören öğrencilerinin sektörde kariyere ilişkin olumlu görüşlerinin elde edildiği çalışmalar da mevcuttur. Lu ve Adler (2009) tarafından yapılan araştırmada Çin'de 4 farklı üniversitede eğitim gören 503 turizm öğrencisinin turizmde kariyer yapma eğiliminde oldukları ve bilhassa sektörün 'kişisel gelişim sağlama' ve 'yüksek gelir sağlama gibi özelliklerinden dolayı öğrencilerin mezun olduktan sonra turizm sektöründe kariyer yapmak istediklerini ortaya koymuştur. Chen ve Shen (2012), 459 öğrenci üzerinde yaptıkları araştırmada, öğrencilerin mezun olduktan sonra turizmde çalışmaya devam etmelerini sağlayan en önemli faktörün, staj programları olduğunu vurgulamışlardır. Çatı ve Bilgin (2013), lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin turizm sektörüne ilişkin algılarını ve turizm sektöründe çalışmaya yönelik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma yapmışlardır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin turizm sektörüne yönelik algılarının kişisel özelliklerine uygunluk, ekonomik gelir, mesleğin zorluğu, istihdam olanakları ve çevresel faktörlerden etkilendiği belirlenmiştir. Bununla birlikte, öğrencilerin % 49,5'inin çalışma

yaşamına turizm sektöründe devam etme yönlü bir eğilim gösterdikleri saptanmıştır. Dinçer ve diğerlerinin (2013) yaptıkları araştırmada İstanbul Üniversitesi ve Gümüşhane Üniversitesi Meslek Yüksekokulları bünyesinde turizm ve otel işletmeciliği eğitimi alan öğrencilerin kariyer planlaması ve turizm sektörüne yönelik bakış açıları analiz edilmiştir. Öğrencilerin büyük bir kısmı gelecekte turizm sektöründe kariyerlerine devam etmek istediklerini ve turizm işletmelerinde üst pozisyonlarda yer almak istediklerini belirtmişlerdir. Güzel vd. (2014) tarafından gerçekleştirilen, turizm ve otelcilik lisans öğrenimi görmekte olan öğrencilerin turizmde kariyer algılarını tespit etmeye yönelik olarak yaptıkları çalışmada, öğrencilerin turizmde kariyer algılarına ilişkin görüşleri incelendiğinde, turizmde kariyerin gerek olumlu gerekse olumsuz etkileri hakkında kararsız bir tutuma sahip oldukları tespit edilmiştir.

3. VERİ VE YÖNTEM

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket tekniği kullanılmıştır. Anket formu hazırlama sürecinde konu ile ilgili çalışmalardan yararlanılmıştır. Öğrencilerin kariyere yönelik tutumlarına ilişkin anket sorularının hazırlanmasında Kuşluvan ve Kuşluvan (2000) tarafından geliştirilen araştırma ölçeğinden yararlanılmıştır. Bu amaçla, ölçeğin kullanılması için yazarlardan izin alınmıştır. Araştırmanın evrenini Süleyman Demirel Üniversitesi Isparta, Eğirdir ve Yalvaç Meslek Yüksek Okullarında eğitim gören, “Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri” bölümü altında yer alan “Turizm ve Otel İşletmeciliği” ve “Aşçılık” programı öğrencileri oluşturmaktadır. 2014–2015 Eğitim Öğretim yılında Süleyman Demirel Üniversitesi’nin ilgili bölümlerinde kayıtlı toplam 1295 öğrenci tespit edilmiş olup, bu rakam beklemeli ve devamsız öğrencileri de ihtiva etmektedir. Çalışmada, ana kütleyi oluşturan birey sayısının fazla olması, zaman ve maliyet gibi kısıtlılıklar göz önünde bulundurularak örnekleme gidilmiştir. Örneklem hacmi, kolayda örnekleme yöntemi ile % 95 güven aralığında ve \pm % 5 yanılma payı ile 296 kişi olarak belirlenmiştir. Hatalı ve eksik doldurulabileceği ihtimaline karşı toplam 320 adet anket formu öğrencilere dağıtılmış, gerekli açıklamalar yapılarak doldurmaları istenmiştir. Sekiz adet form hatalı doldurulmuş olması nedeniyle değerlendirmeye alınmamış, sonuç olarak 312 adet anket formunun istatistiksel analizlere uygun olduğu görülmüştür. Çalışmada kullanılan anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır. İkinci bölümde öğrencilerin turizm sektöründeki iş tecrübelerine ve geleceğe yönelik beklentilerine yönelik sorular yer almaktadır. Anket formunun üçüncü bölümünde ise, öğrencilerin turizm sektöründeki kariyer algılarını ölçmeye yönelik “Mesleğin Doğası”, “Sosyal Statü ve Sektör Çalışan Uygunluğu”, “Çalışma Koşulları ve Maaş ve Faydalar”, “Terfi Olanakları”, “Mesai Arkadaşları ve Yöneticiler” ve “Sektöre Bağlılık” başlıkları altında verilen ifadeler yer almaktadır. Anketin bu bölümünde yer alan ifadeler “Kesinlikle Katılıyorum” ile “Kesinlikle Katılmıyorum” ifadeleri arasında beşli “Likert” düzeninde hazırlanmıştır. Anket formuna son şeklinin verilmesi amacıyla 30 öğrenci ile pilot araştırma (ön test) yapılmıştır. Pilot araştırmada, anket formunda yer alan soruların anlaşılabilirliğinin ve ölçüm aracının içerik geçerliliğinin de test edilmesine olanak sağlanmıştır. Ayrıca, kullanılan ölçüm aracı önce ölçme ve değerlendirmeci akademisyenler tarafından kontrol edilmiş, sonra işletme anabilim dalına mensup farklı akademisyenler tarafından incelenmiştir. Yapılan pilot uygulamada ölçeğin yapısı, geçerliliği ve güvenilirliği test edilmiştir. İçsel tutarlılık analizi yöntemi olarak Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır.

Yapılan hesaplamalarda Cronbach Alfa katsayısı 0,926 olarak hesaplanmış, çalışmada kullanılan ölçek yüksek güvenilirliğe sahip olarak değerlendirilmiştir. Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 21.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verileri değerlendirilirken tanımlayıcı istatistiksel metotlar (sayı, yüzde, ortalama, ortanca, standart sapma) kullanılmıştır. Çalışmada kullanılan istatistiksel testlerin anlamlılık derecelerini belirlemede, 0,05 anlamlılık düzeyi kabul edilmiştir. Araştırmada, anketi cevaplayan öğrencilerin anket formunda yer alan ifadelere katılımlarına ait verilerin normal dağılıma uygunluğu, Kolmogorov-Smirnov testi ile sınanmıştır. Test sonucunda çalışmada kullanılan verilerin anlamlılık değerlerinin tümünün 0,05'den küçük olduğu ($p < 0,05$) görülmüş; verilerin normal dağılım göstermediği tespit edilmiştir. Öğrencilerin kariyere yönelik tutumlarının ikili karşılaştırılmasında Mann-Whitney U analizinden; ikiden fazla grup arasındaki karşılaştırmalarda ise Kruskal-Wallis analizinden yararlanılmıştır. Kruskal-Wallis analizi, tek yönlü varyans analizinin parametrik olmayan karşılığıdır. Verilerin parametrik test varsayımlarını karşılamadığı (normal dağılıma uygunluk, veri ölçüm seviyesinin nominal ve ordinal olması, yetersiz gözlem gibi) durumlarda bu analiz uygun olmaktadır. Gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptandığında, farkın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek için ise Mann-Whitney U analizine başvurulmuştur.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırmaya katılan öğrencilerin çeşitli özelliklerine ilişkin frekans dağılımları Tablo 1'de verilmiştir. Araştırmaya katılan 312 öğrencinin cinsiyetlerine göre dağılımları incelendiğinde, kız ve erkek öğrenci oranlarının birbirine yakın dağılım gösterdiği görülmektedir.

Tablo 1. Öğrencilerin Çeşitli Özelliklerine İlişkin Bilgiler

		n	%
Cinsiyet	Kadın	136	43,5
	Erkek	176	56,5
Meslek Yüksekokulu	Isparta	82	26,3
	Eğirdir	165	52,9
	Yalvaç	65	20,8
Bölüm	Turizm ve Otel İşletmeciliği	137	43,9
	Aşçılık	175	56,1
Sınıf	1.Sınıf	87	27,9
	2.Sınıf	225	72,1
Not Ortalaması	2.00'den az	109	34,9
	2.00-2.50 arası	118	37,8
	2.51-3.50 arası	60	19,2
	3.51-4.00 arası	25	8,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 43,5'i kız, % 56,5'i ise erkek öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin % 26,3'ü Isparta Meslek Yüksekokulu'nda, % 52,9'u Eğirdir Meslek Yüksekokulu'nda ve % 20,8'i Yalvaç Meslek Yüksekokulu'nda eğitim görmektedir. Katılımcıların çoğunluğunun (% 52,9) Eğirdir Meslek Yüksekokulu öğrencilerinden oluşmasının nedeni, araştırma yürütülen bölüm ve okullar

içerisinde en fazla öğrenciye sahip olan okulu Eğirdir Meslek Yüksekokulu olmasından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin % 43,9'u Turizm ve Otel İşletmeciliği bölümünde, % 56,1'i Aşçılık bölümünde eğitim görmektedir. Bu oranların mümkün olduğunca Turizm ve Otel İşletmeciliği ile Aşçılık Programı öğrencilerini dengeli şekilde temsil etmesine özen gösterilmiştir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıflarına göre dağılımı incelendiğinde % 27,9'unun birinci sınıf, % 72,1'inin de ikinci sınıf öğrencisi olduğu görülmektedir. Örneklemeye dahil edilen öğrencilerden ikinci sınıfta öğrenim gören öğrenci sayısının fazla olmasının nedeni, birinci sınıfın sonunda staj yapan öğrencilerin sektöre ilişkin gözlemlerinin birinci sınıf öğrencilerine nazaran daha fazla olduğu düşüncesinden kaynaklanmıştır. Ankete katılan öğrencilerin not ortalamalarına göre dağılımları incelendiğinde, dörtlülük sisteme göre % 34,9'unun 2'den az, % 37,8'inin 2-2.50 arası, 19,2'sinin 2.51-3.50 arası ve % 8'inin de 3.51-4 arası not ortalamasına sahip olduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin bölüm-program tercihleri ve iş tecrübelerine ilişkin dağılımları Tablo 2.'de verilmiştir.

Tablo 2. Ankete Katılan Öğrencilerin Tercihleri ve İş Tecrübelerine İlişkin Bilgiler

		n	%
Öğrenim gördüğünüz program ilk tercihiniz mi?	Evet	197	63,1
	Hayır	115	36,9
İş tecrübesi	Evet	274	87,8
	Hayır	38	12,2
Turizm İşletmelerinde çalıştığı bölüm	Ön büro	11	3,5
	Yiyecek-içecek	203	65,1
	Kat hizmetleri	20	6,4
	Diğer	40	12,8
Haftalık çalışma süresi	6-10 saat	67	21,5
	11-15 saat	38	12,2
	16-20 saat	8	2,6
	21-30 saat	16	5,1
	30 saatten fazla	145	46,5
Sektör tecrübeniz turizm ve otelcilik alanındaki kariyerinizi nasıl etkiledi?	Kesinlikle olumlu	64	23,4
	Olumlu	124	45,3
	Kararsızım	64	23,4
	Olumsuz	10	3,6
	Kesinlikle olumsuz	12	4,4
Mezun olduktan sonra turizm sektöründe çalışmak ister misiniz?	Kesinlikle evet	56	20,4
	Evet	96	35,0
	Kararsızım	90	32,8
	Hayır	23	8,4
	Kesinlikle hayır	9	3,3

Ankete katılan öğrencilerin üniversite giriş sınavlarındaki tercih sıralamasına göre dağılımı incelendiğinde, öğrencilerin % 63,1'lik kısmının Turizm ve Otel İşletmeciliği ile Aşçılık programlarını ilk tercihleri olarak belirledikleri görülmektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (% 87,8) turizm sektöründe tecrübesi olduğunu belirtmiştir. Bu durumun, ankete katılan öğrencilerin % 72,1'inin, ikinci sınıf öğrencilerinden oluşmasından ve sınavız geçişle gelen öğrencilerin meslek liselerinde öğrenim gördükleri dönemde staj ve işyeri uygulaması gibi deneyimlerinin olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Katılımcıların % 65,1'i konaklama işletmelerinin yiyecek-içecek departmanlarında görev yaptığını belirtmiştir. Aynı ölçeğin kullanıldığı Kuşlvan ve Kuşlvan (2000) tarafından gerçekleştirilen

araştırmada, öğrencilerin yüksek oranda (% 77,8) ön büro ve yiyecek içecek bölümünde görev yaptıkları dikkate alındığında, ortaya çıkan tabloda yıllar itibariyle değişim olmadığı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin çalıştıkları işletmelerdeki haftalık çalışma saatlerine ait dağılımları incelendiğinde, büyük bir çoğunluğunun (% 46,5) haftada 30 saatten fazla çalıştıkları görülmektedir. 30 saatten daha az süre ile çalışan öğrencilerin, turizm işletmelerinde yarı zamanlı (part time) ve ihtiyaç durumunda çağrılan (ekstra) olarak görev yaptıkları tespit edilmiştir. “Sektördeki tecrübeniz turizm ve otelcilik kariyerinizi nasıl etkiledi?” sorusuna katılımcıların büyük bir kısmı (% 45,3) olumlu cevabını vermiştir. “Mezun olduktan sonra turizm sektöründe çalışmak ister misiniz?” sorusuna öğrencilerin % 20,4’ü “Kesinlikle evet”, % 35’i “Evet”, cevabını verirken, sadece % 8,4’ü “Hayır” ve % 3,3’ü “Kesinlikle hayır” cevabını vermiştir. Bu sonuç, öğrencilerin öğrenimini gördüğü mesleğini devam ettirme konusunda turizm sektörüne olumlu yaklaştıkları şeklinde yorumlanabilir. Kararsız olan öğrencilerin oranını (% 32,8) azımsanmayacak düzeyde olması ise dikkat çekicidir. Ankete katılan öğrencilerin, mezun olduktan sonra turizm sektöründeki kariyer beklentilerine ilişkin ifadelerle verdikleri cevaplar, Tablo 3.’de verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Kariyer Beklentileri

		n	%
Mezun olduktan sonra hangi pozisyonun teklif edilmesini istersiniz?	Şef	147	47,1
	Yönetici adayı	39	12,5
	Departman müdürü	36	11,5
	Genel müdür yrd.	5	1,6
	Genel müdür	32	10,3
	Diğer	52	16,7
Mezun olduktan sonra ne kadar maaş almayı bekliyorsunuz?	2000 TL ve daha az	127	40,7
	2001-3000 TL arası	126	40,4
	3001-4000 TL arası	30	9,6
	4001-5000 TL arası	11	3,5
	5001 TL ve üzeri	18	5,8
Mezun olduktan sonra haftada kaç saat çalışmayı bekliyorsunuz?	30 saat ve altı	117	37,5
	31-40 saat	80	25,6
	41-50 saat	91	29,2
	51 saat ve üstü	24	7,7

Tablo 3. incelendiğinde, “Mezun olduktan sonra hangi pozisyonun teklif edilmesini istersiniz?” sorusuna öğrencilerin yüksek oranda (% 47,1) “Şef” cevabını verdiği görülmektedir. “Mezun olduktan sonra ne kadar maaş almayı bekliyorsunuz?” sorusuna katılımcıların % 40,7’si 2000 TL’den az, %40,4’ü 2001–3000 TL arası maaş beklentisinin olduğu tespit edilmiştir. 3000 TL ve üzeri maaş beklentisi olan öğrencilerin oranı % 18,9’luk kısmı oluşturmaktadır. “Mezun olduktan sonra haftalık kaç saat çalışmayı bekliyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin % 37,5’i “30 saat ve altı”, % 25,6’sı “31- 40 saat arası”, %29,2’si “41–50 saat arası” ve sadece % 7,7’si ise “51 saat ve üstü” olarak cevap vermişlerdir. Bu sonuçlardan, öğrencilerin daha önceki iş tecrübelerinin, sektördeki çalışma saatleri üzerindeki düşüncelerini rasyonel biçimde etkilediğini söylemek mümkündür.

Anket formunun son bölümünde kullanılan Likert düzenindeki beşli sıralama ölçeğine uygun olarak elde edilen ortalama puanların yorumlanması ve derecelendirilmesi, Tablo 4.'te verilen puan sınırları ölçütüne göre değerlendirilmiştir.

Tablo 4. Anket Sorularının Puan Sınırları

İfadeler	Puan	Ortalama aralığı
Kesinlikle katılıyorum	5	4.20 – 5.00
Katılıyorum	4	3.40 – 4.19
Kararsızım	3	2.60 – 3.39
Katılmıyorum	2	1.80 – 2.59
Kesinlikle katılmıyorum	1	1.00 – 1.79

Tabloda yer alan puan sınır değerleri, öğrencilerin anket formunda yer alan ifadelere katılma durumlarına ait cevapların aritmetik ortalamasının eşit dört aralığını ifade etmektedir. Tablo 2’de yer alan 1-1.79 ortalama aralığı “çok düşük”, 1.80-2.59 ortalama aralığı “düşük”, 2.60-3.39 ortalama aralığı “orta”, 3.40-4.19 ortalama aralığı “yüksek” ve 4.20-5.00 ortalama aralığı da “çok yüksek” katılımı ifade etmektedir. Ankete katılan öğrencilerin, turizm sektöründe kariyer ile ilgili ifadelerle katılma dereceleri Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Ankete Katılan Öğrencilerin Kariyere Yönelik İfadelere Katılma Dereceleri

	n	\bar{X}	S.S.	Katılma Derecesi
Mesleğin Doğası				
1. Sektördeki meslekler ilgi çekicidir.	312	3,09	1,229	Orta
2. Sektördeki meslekler düşük beceri gerektiren işlerdir.	312	2,13	1,188	Düşük
3. Sektördeki meslekler streslidir.	312	3,86	1,228	Yüksek
4. Çalışma saatleri çok uzundur.	312	3,48	1,139	Yüksek
5. Aile yaşantım olumsuz olarak etkilenmektedir.	312	3,18	1,628	Orta
6. Her gün öğrenilecek yeni bir şeyler vardır.	312	4,08	3,135	Yüksek
7. Çalışma saatleri uygun değildir.	312	3,01	1,174	Orta
8. Sezonluk çalışıyor olmak kalıcı olarak çalışmayı zorlaştırır.	312	3,65	1,283	Yüksek
Sosyal Statü ve Sektör Çalışan Uygunluğu				
1. Ailem turizm sektöründeki mesleğimden gurur duyuyor.	312	3,11	1,177	Orta
2. Turizm çalışanı olmak saygın bir meslektir.	312	3,22	1,179	Orta
3. Turizm mezunları garson olurlar.	312	2,47	1,317	Düşük
4. Turizm yararlı ve önemli bir meslektir.	312	3,52	1,075	Yüksek
5. Turizm çalışanlarına toplum tarafından saygı duyulmaz.	312	2,84	1,241	Orta
6. Turizm kariyerimden gurur duyuyorum.	312	3,45	1,147	Yüksek
7. Karakterim sektör ile tam uyuyor.	312	3,33	1,158	Orta
8. Beceri ve yeteneklerimi bu sektörde kullanabilirim.	312	3,65	1,123	Yüksek
9. Turizmde çalışırken kendimi köle gibi hissediyorum.	312	2,92	1,335	Orta
10. Turizmde çalışmaktan zevk alıyorum.	312	3,38	1,127	Orta
11. Memnun müşteriler görmekten mutlu oluyorum.	312	4,08	1,034	Yüksek

Tablo 5. (Devamı) Ankete Katılan Öğrencilerin Sektörde Kariyere Yönelik İfadelere Katılma Dereceleri

Çalışma Koşulları, Maaş ve Faydalar				
1. Çalışma koşulları genellikle iyidir.	312	3,00	1,059	Orta
2. Çalışma alanları pek temiz değildir.	312	2,94	1,174	Orta
3. İş kazası riski yüksektir.	312	3,26	1,196	Orta
4. Çalışan yemekhaneleri iyi durumdadır.	312	3,07	1,088	Orta
5. Pek çok turizm dalındaki mesleklerin maaşları düşüktür.	312	3,26	1,164	Orta
6. Uzun çalışma saatleri göz önünde bulundurulduğunda maaşlar daha yüksek olmalıdır.	312	4,01	1,090	Yüksek
7. Çalışma ortamı çok gürültülüdür.	312	3,23	1,048	Orta
8. İşçi tazminatları düşüktür.	312	3,58	3,100	Yüksek
9. Daha fazla ek prim ödenmelidir.	312	3,75	1,095	Yüksek
Terfi Olanakları				
1. Terfi yeteneğe bağlıdır.	312	3,81	1,182	Yüksek
2. Terfi olanakları tatmin edicidir.	312	3,52	1,066	Yüksek
3. Terfiler adaletli verilmiyor.	312	3,42	1,154	Yüksek
4. Yönetim pozisyonuna terfi etme olanağı sınırlıdır.	312	3,45	1,007	Yüksek
5. Hizmet yılı terfi esnasında göz önünde bulundurulur.	312	3,55	1,053	Yüksek
6. Akademik nitelikler terfi esnasında göz önünde bulundurulur.	312	3,55	1,062	Yüksek
7. Pek çok terfi kişinin ne bildiğine göre değil kimi tanıdığına göre yapılır.	312	3,48	1,133	Yüksek
8. Terfiler sistematik değildir.	312	3,29	1,092	Orta
9. Belirli /net kariyer yolları yoktur.	312	3,22	1,120	Orta
Mesai Arkadaşları ve Yöneticiler				
1. Takım ruhu yoktur.	312	2,42	1,200	Düşük
2. Çalışanlar arası iş birliği vardır.	312	3,60	1,088	Yüksek
3. Çalışanlar genellikle eğitimsizdir.	312	3,09	1,137	Orta
4. Diğer çalışanlar ile kolayca arkadaş olabilirim.	312	3,82	1,005	Yüksek
5. Çalışanların çoğunda iş motivasyonu vardır.	312	3,43	1,012	Yüksek
6. Herhangi bir kıdemi olmayanlar, üniversite mezunlarını kıskanır.	312	3,57	1,173	Yüksek
7. Turizm ve otelcilik sektöründe, eğitim almış kişiler çalışır.	312	2,62	1,158	Orta
8. Otoriteyi yöneticiler oluşturur.	312	3,65	,9628	Yüksek
9. Yöneticilerin çoğu turizm ve otelcilik mezunu değildir.	312	3,52	1,156	Yüksek
10. Yöneticiler çalışanları ödüllendirmezler.	312	3,06	1,165	Orta
11. Yöneticiler çalışanlarına saygılı davranırlar.	312	3,37	1,012	Orta
12. Yöneticiler üniversite mezunlarını kıskanırlar.	312	2,90	1,146	Orta
13. Yöneticiler çalışanların karar vermelerine izin verirler.	312	3,07	1,097	Orta
14. Yöneticiler ve çalışanlar arasındaki ilişki zayıftır.	312	3,10	1,097	Orta
15. Yöneticiler mesleki eğitim verirler.	312	3,18	1,053	Orta
16. Yöneticiler adil davranırlar.	312	2,98	1,023	Orta
17. Yöneticiler, çalışanların tatmin olup olmadıkları konusunda emin olmak için çaba göstermezler.	312	3,22	1,145	Orta
Sektöre Bağlılık				
1. Bu sektörde çalışmanın dezavantajları, avantajlarından çoktur.	312	3,25	1,126	Orta
2. Turizm ve otelciliği kariyer olarak seçmekten mutluyum.	312	3,40	1,148	Yüksek
3. Çocuğumun bu bölümde öğrenim görmesini veya bu sektörde çalışmasını istemem.	312	3,38	1,213	Orta
4. Mezun olduktan sonra turizm ve otelcilik sektöründe çalışmak isterim.	312	3,41	1,142	Yüksek
5. Mezun olduktan sonra turizm ve otelcilik sektöründe ne iş olsa yaparım.	312	2,52	1,205	Düşük
6. Mezun olduktan sonra kesinlikle turizm ve otelcilikte çalışmayacağım.	312	2,84	1,182	Orta
7. Sadece yönetici konumunda olursam turizm ve otelcilikte çalışırım.	312	2,95	1,166	Orta
8. Kariyer olarak turizm ve otelciliği seçmem çok büyük bir hataydı.	312	2,68	1,186	Orta
9. Turizm otelcilikteki meslekleri arkadaş ve akrabalarım öneririm.	312	2,97	1,109	Orta
10. Sadece yüksek gelirli işlerde çalışırım.	312	3,05	1,121	Orta
11. Başka bir sektörde çalışmayı düşünmüyorum.	312	2,91	1,141	Orta
12. Kariyer geleceğimi turizm ve otelcilikte görüyorum.	312	3,22	1,240	Orta

Tablo 5. İncelendiğinde, ankete katılan öğrencilerin *Mesleğin Doğası* başlığı altında yer alan ifadelerine verdikleri cevaplar içerisinde en yüksek ortalama değerin (4,08) “Her gün öğrenilecek yeni bir şeyler vardır”; en düşük ortalama değerin ise (2,13) “Sektördeki meslekler düşük beceri gerektiren işlerdir” ifadelerine ait olduğu görülmüştür. Katılımcıların, yıllar içerisinde neredeyse turizm sektörünün genel karakteristikleri haline gelen “Sektördeki meslekler streslidir”, “Çalışma saatleri çok uzundur” ve “Sezonluk çalışıyor olmak kalıcı olarak çalışmayı zorlaştırır” ifadelerine yüksek katılım gösterdikleri ve öğrencilerce dezavantajlı olarak algılandığı dikkat çekmektedir. Ankete katılan öğrencilerin, *Sosyal Statü ve Sektör Çalışan Uygunluğu* ile ilgili ifadelerden “Turizm yararlı ve önemli bir meslektir”, “Turizm kariyerimden gurur duyuyorum” ve “Beceri ve yeteneklerimi bu sektörde kullanabilirim” ifadelerine yüksek katılım gösterdikleri görülmektedir. Bu başlık altında yer alan ifadelerine verdikleri cevaplar içerisinde en yüksek ortalama değer “Memnun müşteriler görmekten mutlu oluyorum” (4,08) ifadesine, en düşük ortalama değer ise (2,47) “Turizm mezunları garson olurlar” ifadesine aittir.

Ankete katılan öğrencilerin *Çalışma Koşulları ve Maaş ve Faydalar* başlığı altında yer alan “Uzun çalışma saatleri göz önünde bulundurulduğunda maaşlar daha yüksek olmalıdır” İşçi tazminatları düşüktür”, ve “Daha fazla ek prim ödenmelidir” ifadelerine yüksek katılım gösterdikleri, bunların dışındaki ifadeler ise orta düzeyde katılım gösterdikleri, diğer bir anlatımla kararsız oldukları görülmüştür. Çalışmada öğrencilerin gerek “*Sosyal Statü ve Sektör Çalışan Uygunluğu*, gerekse *Çalışma Koşulları ve Maaş ve Faydalar* ile ilgili ifadelerine katılım düzeyleri, bu alanda Kuşluyan ve Kuşluyan (2000) tarafından gerçekleştirilen çalışma sonuçları ile benzerlik gösterdiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, aradan geçen zamana rağmen, yeni mezun ve stajyer turizm öğrencilerinin turizm sektöründe yaşadıkları sorunların, yıllar içerisinde devam ettiği şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 5.’te ankete katılan Turizm İşletmeciliği ve Aşçılık programı öğrencilerinin *Terfi olanakları* başlığı altında yer alan dokuz ifadenin yedisine yüksek katılım gösterdikleri görülmektedir. Bu ifadeler içerisinde “Terfiler adaletli verilmiyor”, “Yönetim pozisyonuna terfi etme olanağı sınırlıdır” ve “Pek çok terfi kişinin ne bildiğine göre değil kimi tanıdığına göre yapılır” ifadelerine, öğrencilerin yüksek katılım göstermiş olmaları; yapmış oldukları stajların ve önceki iş tecrübelerinin, öğrencilerin sektördeki kariyere bakış açıları üzerinde olumsuz bir etki yaratmış olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Öğrencilerin *Terfi olanakları* başlığı altında yer alan “Belirli /net kariyer yolları yoktur” ve “Terfiler sistematik değildir” ifadelerine orta düzeyde katılım göstermiş olmaları, turizm sektöründe izleyecekleri kariyer basamakları ve terfiler konularında kararsız oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Mesai Arkadaşları ve Yöneticiler başlığı altında yer alan ifadeler içerisinde en yüksek katılım “Diğer çalışanlar ile kolayca arkadaş olabilirim” (3,82), en düşük katılım ise “Takım ruhu yoktur” (2,42) ifadelerine olmuştur. Ankete katılan öğrencilerin, bu başlık altında yer alan ifadelerden “Herhangi bir kıdemi olmayanlar, üniversite mezunlarını kıskanır” ve “Yöneticilerin çoğu turizm ve otelcilik mezunu değildir” ifadelerine yüksek katılım göstermiş olmaları ise dikkat çekicidir. Bu durum, öğrencilerin turizm sektöründeki çalışma hayatında sık görülen “Alaylı-Mektepli” çekişmesi konusundaki duyarlılıklarını ortaya koymaktadır şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 5.’te, ankete katılan öğrencilerin *Sektöre Bağlılık* başlığı altında yer alan ifadelerden “Turizm ve otelciliği kariyer olarak seçmekten mutluyum” ve “Mezun olduktan sonra turizm ve otelcilik

sektöründe çalışmak isterim” ifadelerine katılımlarının yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Bu sonuçların, Tablo 2.’de “Ankete Katılan Öğrencilerin Tercihleri ve İş Tecrübelerine İlişkin Bilgiler” başlığı altında verilen “Öğrenim gördüğünüz program ilk tercihiniz mi?” sorusuna % 63,1 oranında “Evet” cevabının verilmiş olması ile uyumlu olduğunu söylemek mümkündür. Benzer şekilde, öğrencilerin stajları ve önceki iş tecrübelerinde sektörde yaşadığını vurguladıkları bazı olumsuzluklara rağmen, turizm sektöründe kariyer konusundaki yaklaşım ve algılarının olumlu olduğu söylenebilir. *Sektöre Bağlılık* başlığı altında yer alan ifadeler içerisinde en düşük katılım ise “Mezun olduktan sonra turizm ve otelcilik sektöründe ne iş olsa yaparım” (2,52) ifadesine olmuştur. Bu sonuç, Turizm ve Otel İşletmeciliği ve Aşçılık programı öğrencilerinin, belli alanlarda uzmanlaşma konusundaki bilincini göstermesi açısından önemlidir. Ankete katılan öğrencilerin cinsiyet ve çeşitli özellikleri ile anket formunun son bölümünde yer alan turizm sektöründeki kariyer algılarını ölçmeye yönelik ifadelerle katılım dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı farkların olup olmadığını araştırmak amacıyla Mann-Whitney U testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 6.’da verilmiştir.

Tablo 6. Çeşitli Özelliklerine Göre Öğrencilerin Kariyere Yönelik İfadelere Katılım Dağılımları Mann-Whitney U Testi Sonuçları

	n	Sıra Ortalaması	Mann-Whitney U	Z	Anlamlılık
<i>Cinsiyet</i>					
Erkek	176	152,25	11390,000	-,732	,464
Bayan	136	159,78			
<i>Öğrenim gördüğünüz program ilk tercihiniz miydi?</i>					
Evet	197	167,24	9212,500	-2,752	,006
Hayır	115	138,11			
<i>Turizm sektöründe daha önce bir tecrübeniz oldu mu?</i>					
Evet	274	160,06	4230,500	-1,872	,061
Hayır	38	130,83			
<i>Bölüm/Program</i>					
Turizm ve Otel İşletmeciliği	137	140,40	9782,000	-2,789	,005
Aşçılık	175	169,10			
<i>Öğrenim gördüğü sınıf</i>					
Birinci Sınıf	87	159,83	9498,000	-,405	,685
İkinci Sınıf	225	155,21			

Uygulanan Mann-Whitney U testi sonuçlarına göre, ankete katılan öğrencilerin cinsiyetleri ($p=0,464>0,05$), iş tecrübeleri ($p=0,061>0,05$) ve eğitim gördükleri sınıflara göre dağılımları ($p=0,685>0,05$) ile turizm sektöründe kariyere yönelik ifadelerle katılım dereceleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir. Öğrencilerin kariyere yönelik ifadelerle katılım dağılımları ile öğrenim gördükleri programın ilk tercihleri olup/olmama durumları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p=0,006<0,05$). Öğrenim gördükleri programları ilk tercihleri olan öğrencilerin, kariyere yönelik ifadelerle katılım dağılımları daha yüksek bir ortalamaya sahiptir. Benzer şekilde, ankete katılan öğrencilerin öğrenim gördükleri programlara göre ile kariyere yönelik ifadelerle katılım dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p=0,005<0,05$). Tablo 6.’da elde edilen sonuçlara göre, Aşçılık programı öğrencilerinin kariyere yönelik ifadelerle katılım

ortalamalarının Turizm ve Otel İşletmeciliği programı öğrencilerine göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 7. Öğrencilerin Okulları ve Genel Not Ortalamalarına Göre Kariyere Yönelik İfadelere Katılım Dağılımları Kruskal-Wallis Analizi Sonuçları

	n	Sıra Ortalaması	χ^2	S.D.	Anlamlılık
<i>Meslek Yüksekokulu</i>					
Isparta	82	169,43	5,298	2	,071
Eğirdir	165	158,37			
Yalvaç	65	135,45			
<i>Genel Not Ortalaması</i>					
2.00' den düşük	109	151,75	2,260	3	,520
2.00-2.50 arası	118	159,94			
2.51-3.50 arası	60	149,42			
3.51-4.00 arası	25	177,96			

Ankete katılan öğrencilerin eğitim gördükleri Meslek Yüksekokullarına göre (Isparta, Eğirdir, Yalvaç) kariyere yönelik ifadelere katılım dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılığın olup olmadığını araştırmak amacıyla Kruskal-Wallis (KW) testi uygulanmış, sonuçları Tablo 7'de verilmiştir. Kruskal Wallis testi, tek yönlü varyans analizinin parametrik olmayan karşılığıdır. Kruskal Wallis değerleri Ki-Kare (χ^2) dağılımı gösterir. İstatistiksel karar için, eğer grup sayısı 3 ve daha fazla ($k \geq 3$) ve her gruptaki gözlem sayısı 5'in üzerinde ise, hesaplanan KW değeri seçilen α yanılma düzeyindeki teorik Ki-kare tablo değeri ile karşılaştırılır. Hesaplanan KW değerinin Ki-kare tablo değerinden büyük olması durumunda H_0 hipotezi reddedilir ve gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu söylenir (Alpar, 2012: 254). Örneğimiz için uygulanan Kruskal-Wallis testi sonuçlarına göre, $\alpha=0,05$ yanılma payı ile $KW= 5,298 < \chi^2_{tablo} = 5,991$ olduğundan, öğrencilerin eğitim gördükleri Meslek Yüksekokuluna göre dağılımları ile anket formunda yer alan kariyere yönelik ifadelere katılım dağılımları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p=0,071 > 0,05$). Benzer şekilde, $\alpha=0,05$ yanılma düzeyinde $KW= 2,260 < \chi^2_{tablo} = 7,815$ olduğundan, ankete katılan öğrencilerin not ortalamaları ile kariyere yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmemiştir ($p=0,520 > 0,05$).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Günümüzde turizm, ülkelerin ekonomik kalkınma ve döviz girdisi sağlamanın yanı sıra özellikle genç nüfusun istihdamı ve ülkenin sosyal yönden gelişmesinde büyük katkı sağlamaktadır. Bireylerin ileriye yönelik olarak belirleyecekleri meslek ve kariyer alanların etkileyen muhtelif faktörler (aile, çevre, yetenek vb.) olmakla birlikte, özellikle üniversite düzeyinde turizm alanında öğrenim gören öğrencilerin, öğrenim gördükleri alanda kariyer yapmaya yönelik bakış açıları ve algıları önem taşımaktadır. Bu çalışmada, Süleyman Demirel Üniversitesi bünyesindeki Meslek Yüksekokullarında ön lisans düzeyinde turizm ve aşçılık eğitimi almakta olan öğrencilerin kariyere yönelik algıları incelenmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin % 26,3'ü Isparta Meslek Yüksekokulu'ndan, % 52,9'u Eğirdir Meslek Yüksekokulu'ndan, % 20,8'i Yalvaç Meslek Yüksekokulu'ndan katılım sağlamışlardır. Araştırma sonucunda, genel olarak öğrencilerin büyük bir kısmının turizm sektöründe kariyer yapmaya yönelik olarak olumlu bir yaklaşım içerisinde oldukları görülmüştür. Elde edilen sonuçlar, bu alanda daha

önce gerçekleştirilen diğer araştırma sonuçları ile desteklenmektedir (Dinçer vd., 2013). Bununla birlikte, lisans veya ön lisans düzeyindeki turizm öğrencilerinin, turizm sektöründe kariyere karşı olumsuz bir bakış açısı içerisinde olduğu bulgularını elde eden araştırmalar da mevcuttur (Kuşluvan ve Kuşluvan, 2000; Jenkins, 2001; Aksu ve Köksal, 2005). Turizmin, hizmetler sektörü içerisinde yer alması, turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin emek-yoğun özelliği gibi nedenlerden dolayı, sektörün öncelikli olarak ihtiyaç duyduğu iş görenler, daha çok hizmetlerin yoğun biçimde sunulduğu operasyonel alanlarda-departmanlarda olmaktadır. Lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilerin, genellikle staj ve sonrasındaki çalışma hayatlarında, sektörün ağır çalışma koşulları, mesai saatlerinin uzunluğu, terfi olanaklarının sınırlı olması vb. nedenlerle, zamanla sektörden koptukları, yapılan birçok çalışmada elde edilen bulgular arasındadır. Bu bağlamda, özellikle sınavsız geçişle üniversiteye kaydolan, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin turizm ve aşçılık gibi alanlarında okurken işyeri eğitimi ve staj yapmış Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin, sektörde çalışmaya ve kariyere yönelik bakış açılarının ve tutumlarının, lisans düzeyinde turizm öğrenimi gören öğrencilere göre daha olumlu olduğunu söylemek mümkündür. Bu konuda, ön lisans ve lisans öğrencilerine ilişkin mukayeseli olarak yapılan çalışmalarda benzer bulguların elde edildiği görülmektedir. Çalışmada, ankete katılan öğrencilerin sektörde kariyere yönelik en yüksek katılım gösterdikleri ifadelerin, “Her gün öğrenilecek yeni bir şeyler vardır”, “Memnun müşteriler görmekten mutlu oluyorum” ve “Uzun çalışma saatleri göz önünde bulundurulduğunda maaşlar daha yüksek olması gerekmektedir” ifadeleri olduğu görülmüştür. Çalışmada elde edilen sonuçlar, Richardson (2008) tarafından yapılan araştırma bulguları ile uyum göstermektedir. Öğrencilerin en düşük düzeyde katılım gösterdikleri ifadelerin ise; “Mezun olduktan sonra turizm ve otelcilik sektöründe ne iş olsa yaparım”, “Sektördeki meslekler düşük beceri gerektiren işlerdir” ve “Turizm ve otelcilikte eğitim almış kişiler çalışır” ifadeleri olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışmada elde edilen araştırma bulgularının, daha önceki çalışmalarla benzerlik ve farklılık gösterdiği tarafları bulunmaktadır. Turizm eğitimi alan öğrencilerin kariyer algılarının cinsiyet, mezun olunan lise, eğitimden duyulan memnuniyet ve sektörde değişkenlerine göre istatistiksel olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Güzel vd., 2014). Katılımcıların cinsiyetleri ile sektörde kariyere yönelik algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemiştir. Literatürde benzer sonuçların elde edildiği çalışmalar mevcuttur (Roney ve Öztin 2007: 11; Kozak ve Kızıllırmak, 2001; Aksu ve Köksal, 2005). Öğrencilerin iş tecrübeleri ile kariyere yönelik algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Araştırmanın kısıtlılıkları arasında, uygulamanın Süleyman Demirel Üniversitesi bünyesindeki meslek yüksekokullarının Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri bölümleri altında yer alan, Turizm ve Otel İşletmeciliği ve Aşçılık programı öğrencileri örnekleminde yapılmış olması ve dolayısıyla elde edilen sonuçların genellenemeyecek olması sayılabilir. Bununla birlikte, konu ile ilgili özellikle ulusal düzeydeki çalışma sayısının sınırlı olduğu dikkate alındığında, ilgili alan yazına kısıtlı da olsa katkı sağlayacağına inanılmaktadır. Diğer taraftan, konuyla ilgili kişi ve kurum temsilcilerinin (öğrenciler, öğretim elemanları, okul yöneticileri, sektör temsilcileri, bakanlık yetkilileri vb.), araştırma kapsamına dahil edilerek gerçekleştirilecek daha geniş katılımlı çalışmaların, sorun ve çözüm önerilerinin tüm yönleriyle ele alınmasına ve ilgili taraflar arasında istişare kültürünün geliştirilmesine önemli katkılar sağlayacağı düşünülmektedir. Bu konuda ileriye yönelik olarak çalışma yapmak isteyen araştırmacıların,

daha geniş katılımlı ve farklı üniversitelerin ilgili programlarında öğrenim gören öğrencilerine yönelik gerçekleştireceği çalışmaların ilgili alan yazına önemli katkılar sağlayacağı, yazarların önerileri arasındadır.

6. KAYNAKÇA

Aksu, Akın.- Köksal, Can Deniz (2005), “Perceptions and Attitudes of Tourism Students in Turkey”, *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, Cilt. 17, Sayı. 5, (436–447).

Alpar, Reha (2012), *Spor, Sağlık ve Eğitim Bilimlerinden Örneklerle Uygulamalı İstatistik ve Geçerlik-Güvenirlilik*, Detay Yayıncılık, Ankara.

Aymankuy, Yusuf - Aymankuy, Şimal (2002), “Ön lisans ve Lisans Düzeyindeki Turizm Eğitimi Veren Yüksek Öğretim Kurumlarının Buldukları Yerlerin Analizi ve Turizm Eğitimi İçin Öneri Bir Model”, *Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Konferansı, Tebliğler Kitabı*, 11-13 Aralık, Ankara, (29–42).

Aymankuy, Yusuf - Aymankuy, Şimal (2013), “Turizm İşletmeciliği Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm Sektöründeki İstihdamla İlgili Görüşleri ve Sektördeki Kariyer Beklentileri (Balıkesir Üniversitesi Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu Örneği)”, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı. 35. Mart-Nisan 2013, (1-21).

Baltacı, Furkan - Üngüren, Engin - Avsallı, Hüseyin - Demirel, Osman Nuri (2012), “Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Eğitim Memnuniyetlerinin ve Geleceğe Yönelik Bakış Açılarının Belirlemesine Yönelik Bir Araştırma”, *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, Cilt. 4, Sayı. 1, (17-25).

Barrows, Clayton - Powers, Tom (2009), *Introduction To The Hospitality Industry*, Hoboken, New Jersey: John Wiley Sons, Inc.

Bingöl, Dursun (2010), *İnsan Kaynakları Yönetimi*, Beta Basım A.Ş., 7. Baskı, İstanbul.

Birdir, Kemal (2002), “Turizm ve Otel İşletmeciliği Eğitimi Alan Lisans Öğrencilerinin Turizm Endüstrisinde Çalışmayı Tercih Etmemelerinin Temel Nedenleri: Bir Nominal Grup Tekniği Araştırması”, *Turizm Eğitimi Konferans-Workshop*, Ankara: Turizm Bakanlığı Turizm Eğitimi Genel Müdürlüğü Yayını, (495-504).

Çarıkcı, İlker - Erdoğan Morçin, Sine (2014), “Ön lisans Turizm Öğrencilerinin Kariyer Değerleri: Sarıkamış Örneği”, *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi (EJOIR)*, Cilt. 2, Sayı. 2, (68–69).

Çatı, Kahraman - Bilgin, Yusuf (2013), “Turizm Lisans Öğrencilerinin Turizm Sektöründe Çalışma Eğilimleri”, *Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, Cilt. 14, Sayı. 1, (23-46).

Çetin, Canan - Arslan, Mehmet Lütfi - Dinç, Esra (2015), *İnsan Kaynakları Yönetimi*, Beta Basım Yayın A.Ş. (4. Baskı). İstanbul.

Dinçer, Füsun İstanbullu - Akova, Orhan – Kaya, Fazıl (2013), “Meslek Yüksekokulu Turizm ve Otel İşletmeciliği Programı Öğrencilerinin Kariyer Planlaması Üzerine Bir Araştırma: İstanbul Üniversitesi ve Gümüşhane Üniversitesi Örneği”, *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi*, Kasım-2013, (42-56).

Duman, Teoman - Tepeci, Mustafa - Unur, Kamil (2006), “Mersin’de Lisans, Önlisans ve Lise Düzeyinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Sektörün Çalışma Koşullarını Algılamaları ve Sektörde Çalışma İsteklerinin Karşılaştırmalı Analizi”, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 17, Sayı. 1, (51–69).

Emir, Oktay - Pelit, Elbeyi - Arslan, Soner (2010), “Turizm Alanında Ön lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Staj Öncesi ve Sonrası Görüşlerinin Karşılaştırılması (Afyon Kocatepe Üniversitesi Örneği)”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 9, Sayı. 33, (141–165).

Eren, Duygu (2000), “Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizm İşletme Yöneticilerinden Beklentileri: Literatür Taraması”, *Kapadokya Toplantıları Hafta Sonu Konferansı. Kitabı*, No. 7, (37-41).

Güzel, Tülay - Akdağ, Gürkan – Güler, Ozan - Şener S. (2014), “Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Turizmde Kariyer Algılamaları: Çanakkale, Mersin ve Kıbrıs’ta Bir Araştırma”, 3. *Doğu Akdeniz Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, Nisan 2014, (176-187).

Hayes, David - Ninemeier, Jack (2009), *Human Resource Management in the Hospitality Industry*, Hoboken, New Jersey: John Wiley Sons, Inc.

Jiang, Bingli - Tribe, John (2009), ‘Tourism Jobs–Short Lived Professions’: Student Attitudes Towards Tourism Careers in China, *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, Cilt. 8, Sayı. 1, (4–19).

Kim, Kyungmi - Hallab, Zaher - Lee, Hyung Ryong (2009), “Career Preferences and Expectations”, *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, Cilt. 20, Sayı. 2, (441–466).

Kinhead, Bob (2007), “Introduction to Hiring and Supervising Employees”, (Ed.) Sommerville, Kerry, *Hospitality Employee Management and Supervision Concepts and Practical Applications*, New Jersey: John Wiley&Sons, Inc., (3-20).

Kişioğlu, Erkan - Çakırlı, Hüseyin (2012), “Turizm İşletmeciliği Bölümü Öğrencilerinin Turizme Bakışı: Akçakoca Meslek Yüksekokulu Örneği”, *Turizm Eğitimi Konferansı, Tebliğler Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, No: 3381, Ankara, (166-174).

Kozak, Meryem (2001), *Konaklama İşletmelerinde Kariyer Planlaması*, Eskişehir Anadolu Üniversitesi, Eskişehir Meslek Yüksekokulu Yayınları.

Kozak, Meryem - Kızıllırmak, İsmail (2001), “Türkiye’de Meslek Yüksekokulu Turizm-Otelcilik Programı Öğrencilerinin Turizm Sektörüne Yönelik Tutumlarının Demografik Değişkenlere Göre Değişimi”, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 12, Bahar, (9–16).

Kuşlivan, Salih - Kuşlivan, Zeynep (2000), “Perceptions and Attitudes of Undergraduate Tourism Students towards Working in the Tourism Industry in Turkey”, *Tourism Management*, Cilt. 21, Sayı. 23, (251–269).

Lu (Ying), Tracy - Adler, Howard (2009), “Career goals and expectations of hospitality and tourism students in China”, *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, Cilt. 9, Sayı. 1–2, (63–80).

Ning Kuang Chuang - Mary Dellmann-Jenkins (2010), “Career Decision Making And Intention: A Study Of Hospitality Undergraduate Students”, *Journal of Hospitality and Tourism Research*, Cilt. 34, Sayı. 4, (512-530).

Özdemir, Bahattin - Aktaş, Aylin - Altıntaş, Volkan (2005), “Turizm ve Otelcilik Eğitimi Görmekte Olan Lisans Düzeyindeki Öğrencilerin Otel İşletmelerinin Yiyecek-İçecek Bölümüne Yönelik Tutumları”, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 16, Sayı. 1, Bahar, (46–58).

Pehlivan, Rabiye (2008), *Lisans Düzeyinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Üniversite Öğrencilerinin Sektör İle İlgili Tutumlarının Mezuniyet Sonrası Kariyer Seçimlerine Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Aydın.

Pelit, Elbeyi - Öztürk, Yüksel (2010), “Kariyer Tercihinde Kişisel Değişkenlerin Rolü: Turizm Ve Öğretmenlik Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma”, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt. 9, Sayı. 17, (207-234).

Richardson, Scott (2008), “Undergraduate Tourism and Hospitality Students' Attitudes Toward a Career in the Industry: A Preliminary Investigation”, *Journal of Teaching in Travel & Tourism*, Cilt. 8, Sayı. 1, (23–46).

Richardson, Scott - Butler, Gareth (2012), “Attitudes of Malaysian Tourism and Hospitality Students' Toward a Career in the Industry”, *Asia Pasific Journal of Tourism Research*, Cilt. 17, Sayı. 3, (262–276).

Roney, Akış, Sevgin - Öztin, Perin (2007), “Career Perceptions of Undergraduate Tourism Students: A Case Study in Turkey”, *Journal of Hospitality, Leisure, Sport & Tourism Education*, Cilt. 6, Sayı. 1, (4–18).

Sabuncuoğlu, Zeyyat (2011), *İnsan Kaynakları Yönetimi*, 5. Baskı, Beta Basım A.Ş., İstanbul.

Sarıışık, Mehmet (2007), “Turizm Sektöründe Meslek Sahibi Olmaya Yönelten Etkenler: Meslek Yüksekokulu Öğrencilerine Yönelik Bir Çalışma”, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt. 18, Sayı. 2, Güz: (143-160).

Saruhan, Şadi Can – Yıldız, Müge Leyla (2012), *İnsan Kaynakları Yönetimi: Teori ve Uygulama*, Beta Basım A.Ş., İstanbul.

Tortop, Nuri - Aykaç Burhan - Yayman, Hüseyin – Özer, Mehmet Akif (2010), *İnsan Kaynakları Yönetimi*, Nobel Yayın Dağıtım Tic. Ltd.Şti., Ankara.

Tzu-Ling Chen, - Ching-Cheng Shen (2012), “Today’s Intern, Tomorrow’s Practitioner, The influence of Internship Programmes On Students’ Career Development in the Hospitality Industry”, *Journal of Hospitality, Leisure, Sport and Tourism Education*, Cilt. 11, Sayı. 1, (29- 40).

Unur, Kamil - Duman, Teoman - Tepeci, Mustafa (2004), “Lisans Düzeyindeki Turizm Eğitimi Alan Öğrenciler Sektörde Kariyer Yapmaya Nasıl Bakıyor?”, *1. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı*, Balıkesir, (390-414).

Üngüren, Engin - Ehtiyar, Rüya (2009), “Türk ve Alman Öğrencilerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması ve Umutsuzluk Düzeylerini Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi: Turizm Eğitimi Alan Öğrenciler Üzerinde Bir Araştırma”, *Yaşar Üniversitesi Dergisi*, Cilt. 4, Sayı. 14, (2093-2127).